

El Teatre Malic apaga els llums

La companyia de titelles
La Fanfarra ha tancat
el petit local del
Teatre Malic del barri
del Born de Barcelona
després de divuit anys
de teatre alternatiu,
cabaret i titelles.
Els seus tres fundadors
no s'esperaven,
de fet, que l'aventura
durés tant.
Segons la companyia,
tanmateix, el buit
que deixa el teatre
pot generar, en un futur,
noves iniciatives.

S'apaguen els llums, que comenci la funció!
"Diuen que jo vaig néixer d'una nit d'amor, però que els dies d'amor passen, que les nits d'amor passen." Qui parla és la Sofia, la protagonista de *De tant que t'estimo...*, la darrera creació de titelles de la Mariona Masgrau, integrant de la companyia La Fanfarra, amb la qual el Teatre Malic del carrer Fusina, al Born barcelonès, va posar punt i final a divuit anys d'existència el passat 29 de desembre.

Quan Mariona Masgrau, Eugeni Navarro i Toni Rumbau, els tres integrants de la companyia de titelles La Fanfarra, van obrir el teatre, no esperaven que l'aventura durés tant. Buscaven "fer un teatre vital; no culturalista (mediatitzat per projectes, ideologies, estratègies culturals...)", defineix Rumbau, que des del 1992 s'encarregava en solitari de la direcció del local.

"La nostra línia de programació –diu Rumbau– era no tenir línia. El plantejament era molt irracional; si no, no hauríem obert un teatre tan petit, sense diners ni subvencions."

Rumbau creu, tot i així, que és possible embarcar-se avui dia en una aventura similar, "però que durí és difícil; en els temps que corren tot és més efímer. Poden haver-hi més projectes, potser més curts, però més sòlids. Ha de ser una aventura on es barregi allò empresarial amb allò artístic". El buit que deixa el Teatre Malic, Rumbau pensa que generarà, en un futur, més iniciatives.

A la meitat de la dècada dels vuitanta La Fanfarra ja tenia més de cinc anys

de vida. Presentaven principalment espectacles per a infants, però el que més interessava als integrants de la companyia eren els espectacles per a adults. Barcelona no disposava de circuits per exhibir aquest tipus d'obra. Durant un viatge a París van descobrir els petits teatres de butxaca i en tornar a Barcelona van convertir el local que havien adquirit recentment com a magatzem i taller en un teatre de butxaca. Un teatre petit, vital i íntim, on la comunicació entre els actors i el públic no tingués fronteres.

El nom? Malic, el seu primer i més emblemàtic titella, un aventurer ibèric, amb un origen internacional i cosmopolita. El cap va ser modelat a Dinamarca, on la Mariona Masgrau vivia com a refugiada política a l'inici dels setanta; el cos es va fer a Perpinyà; els fills, els hi van posar a Lisboa –on es va crear la companyia–, i va començar a actuar a Barcelona.

"L'esperit del Malic –explica Rumbau– era el de l'aventura, la creació i la novetat; el que ha anat sent el teatre durant tots aquests anys: una aventura que ara s'ha convertit en un malson, entre les feines burocràtiques, els problemes econòmics i els *dejà vu* de les negociacions amb les institucions. Un projecte que hauria de ser vital, creatiu i intimista es converteix en un lloc tancat, de repetició, rutina i trampa burocràtica i econòmica."

El Malic, creat per investigar i difondre espectacles de titelles d'arreu, ben aviat es va obrir a altres iniciatives escèniques innovadores: cabaret, òpera, teatre, musical, etc., seguint amb aques-

ta funció “d’ecologia teatral”, de contrapunt dels grans teatres, que posteriorment s’institucionalitzà a través dels teatres alternatius.

Al 1989, amb el primer Festival de Tardor de Barcelona, el destí del Malic va prendre un nou rumb. Van obtenir la primera subvenció que els va permetre no convidar companyies a actuar a la seva sala, sinó produir nous espectacles.

“Va ser un èxit brutal –recorda Rumbau amb enyorança–. A les rodes de premsa, Mario Gas, aleshores director del Festival, deia: ‘i al Malic, una assistència del 120%’. És clar. 120% perquè hi havia més gent de la que hi cabia.” Aleshores van poder estrenar la seva primera òpera, *Violeta*. “Va ser un dels moments més significatius, pel que significa encarregar i estrenar una òpera nova. Després, el fet que tingués més o menys bona crítica m’és igual, ja no hi compto, amb aquestes coses.”

La iniciativa de portar l’òpera a un local tan singular posteriorment s’ha consolidat amb el Festival d’Òpera de Butxaca, del qual ja s’han fet vuit edicions i continuarà funcionant.

La cinquantena d’espectadors que comparteixen respiració apinyats en les cinquanta cadires segueixen escoltant la Sofia. “Els pares han dit que anaven a veure una obra de titelles per a adults. Ho entendran?”

Pel Teatre Malic han passat alguns dels personatges més significatius dels escenaris teatrals catalans. A l’hora de fer recompte, però, també sorgeixen moltes petites peces de museu. Com els Pupis sicilians (de Palerm). Uns titelles tradicionals, molt grans, vestits amb luxoses armadures sobre decorats vistosos, que expliquen sagues cavalleresques. Són espectacles molt llargs, espectaculars i de gran vitalitat, on els cavallers s’enfronten a les batalles amb un *zapateado*.

I entre els records d’aquestes dues dècades, cal destacar també el cas de Myriam Mézière. Actriu francesa reconeguda dins del cinema alternatiu i independent europeu, Mézière va fer, a l’inici dels noranta, un espectacle de cabaret que va durar tres mesos a la cartellera i del qual es va fer ressò

El titella Sofia, creació de Mariona Masgrau, de La Fanfarra, protagonista de *De tant que t'estimo...*, l'obra amb què el Teatre Malic ha tancat les portes.

“L’aventura s’havia convertit en un malson, per la burocràcia, problemes econòmics i amb les institucions”

a tots els mitjans de comunicació.

“Vam tenir una bogeria de gent. Era un cabaret musical on en una o dues cançons ella feia un *strip-tease* integral. Era molt esperat, perquè en un lloc tan petit, una actriu coneguda i important fent un espectacle de cabaret eròtic era fortíssim.”

Dalt d’aquest petit escenari de butxaca també s’hi ha estrenat la primera versió en català d’una obra del francès Bernard-Marie Koltès, *La nit just abans dels boscos*. Un autor molt interpretat a Catalunya per companyies amateurs, però que no havia trepitjat altres escenaris. O una de les poques posades en escena recixides d’una obra de Brossa, *Estriptis de butxaca*. “A Brossa, li va entusiasmar, es va enamorar de la noia que feia l’*strip-tease* i venia cada dia”, recorda Rumbau.

Però qui més continuïtat hi ha tingut és l’iconoclasta Pepe Otal. Aquest titellaire, al marge de tot, ha estrenat tots els seus espectacles al Malic. El darrer,

Don Giovanni, una versió de l’òpera de Mozart del mite de Don Joan. Un cos de làtex sobre l’escenari, una classe d’anatomia forense per mostrar al públic el caràcter de Don Giovanni i les seves entranyes reals.

Els tres titellaires han decidit tancar aquesta paradeta i seguir el seu camí a través dels espectacles de titelles. “El món del titella és el món en què es creuen tots els llenguatges, és al mig de les avantguardes teatrals i experimentals occidentals”, conclou Rumbau. I queda molt per experimentar i construir.

I abans que s’apaguin els llums i s’axequin per marxar, se sent la Sofia que diu: “Jo he après una cosa dels meus pares, que l’odi paralitza el món i que l’amor mou el món. A mi se’m fa un nus al cor quan veig que l’odi paralitza el món i tanca els teatrets.”

Fi de l’espectacle.

Esther Aleu